

SCI-CONF.COM.UA

SCIENTIFIC DEVELOPMENT IN A CHANGING WORLD

**PROCEEDINGS OF III INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MARCH 16-18, 2026**

**LVIV
2026**

UDC 001.1

The 3rd International scientific and practical conference “Scientific development in a changing world” (March 16-18, 2026) SPC “Sci-conf.com.ua”, Lviv, Ukraine. 2026. 916 p.

ISBN 978-966-8219-80-1

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Scientific development in a changing world. Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Lviv, Ukraine. 2026. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-scientific-development-in-a-changing-world-16-18-03-2026-lviv-ukrayina-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: lviv@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2026 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2026 Authors of the articles

112.	<i>Тихоцька Н. Р., Мурашов І. Ю., Гнатов І. Г., Русанов О. Ю.</i>	556
	КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ	
113.	<i>Токарєва Т. С.</i>	559
	СИТУАТИВНА ПОЗИЦІЯ ЯК ОСНОВА СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ МОВЛЕННЄВОГО СПІЛКУВАННЯ	
114.	<i>Требенко Д. Я.</i>	564
	ПРО ВВЕДЕННЯ І ФОРМУВАННЯ ОЗНАЧЕННЯ КІЛЬЦЯ В КУРСІ ВИЩОЇ АЛГЕБРИ	
115.	<i>Тушинська О. О.</i>	570
	ХІБУКІ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ТЕАТРАЛЬНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПІДТРИМЦІ ДІТЕЙ З ООП В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
116.	<i>Усачова О. В., Сіліна Є. А., Товма А. В.</i>	576
	ВИКЛИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ДИТЯЧИХ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ В УМОВАХ «ВОЄННОГО СТАНУ»	
117.	<i>Храновська Л. В.</i>	582
	ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН	

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

118.	<i>Pavlov V. H.</i>	587
	PSYCHOLOGICAL CONDITIONS OF MORAL DEVELOPMENT IN HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY SOCIETAL CHALLENGES	
119.	<i>Афанасьєва Н. Є., Андрієвська Н. М.</i>	594
	ОСОБЛИВОСТІ СТРЕСОСТІЙКОСТІ УЧАСНИКІВ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ	
120.	<i>Березюк А. М.</i>	599
	ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ	
121.	<i>Єльчанінова Т. М., Віхляєва Д. О.</i>	604
	ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СИНДРОМУ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	
122.	<i>Єльчанінова Т. М., Філіппова О. С.</i>	609
	ОСОБЛИВОСТІ ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ПОВНИХ ТА НЕПОВНИХ СІМ'ЯХ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ	
123.	<i>Завальницька Н. Б., Городиська К. Р.</i>	613
	ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА ПОКОЛІННЯ Z ТА ALPHA В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА	

ОСОБЛИВОСТІ СТРЕСОСТІЙКОСТІ УЧАСНИКІВ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ

Афанасьєва Наталя Євгенівна,

д. психол. н., професор,
професор кафедри психології і соціології,

Андрієвська Наталія Миколаївна

здобувач вищої освіти

Харківський національний економічний університет

імені Семена Кузнеця

м. Харків, Україна

Вступ./Introduction. Повномасштабна війна в Україні зумовила стрімке зростання кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО), що супроводжується глибокими психологічними наслідками – втратою соціальних зв'язків, переживанням травматичних подій і підвищеним рівнем стресу. У відповідь на ці виклики дедалі більшого значення набувають соціальні ініціативи, спрямовані на підтримку ВПО. Водночас учасники таких проєктів нерідко самі опиняються в умовах емоційного виснаження та ризику вторинної травматизації, що зумовлює потребу у вивченні їхнього психологічного стану та пошуку ефективних способів підтримки.

Сучасна психологічна наука розглядає стресостійкість як ключовий ресурс адаптації в умовах хронічної напруги. Її розвиток дозволяє фахівцям ефективно функціонувати, зберігаючи внутрішню рівновагу та здатність до конструктивної взаємодії. Але, попри зростання кількості досліджень, які стосуються психічного стану ВПО, проблематика формування стресостійкості у працівників соціальних проєктів залишається недостатньо розробленою. Це визначає актуальність комплексного емпіричного аналізу та створення психокорекційних програм, спрямованих на підтримку цієї вразливої професійної групи.

Мета роботи./Aim. Дослідити особливості стресостійкості у учасників соціальних проєктів роботи з внутрішньо переміщеними особами (ВПО).

Матеріали та методи./Materials and methods. Для дослідження рівня загальної стресостійкості респондентів використано тест «Стійкість до стресу» (С. Максименко, Л. Карамушка, Т. Зайчикова), який складається з 18 питань. Інтерпретація базується на зворотній шкалі, тобто чим нижчою є кількість балів, тим вищою є стійкість до стресу, і навпаки [8].

У дослідженні взяли участь 37 фахівців Харківського обласного благодійного фонду «Соціальна служба допомоги», які здійснюють професійну діяльність у межах соціальних ініціатив, орієнтованих на підтримку внутрішньо переміщених осіб.

Формування вибірки відбувалося на основі цільового підходу, з урахуванням ключового критерію — активної професійної залученості до реалізації програм допомоги ВПО. До дослідницької групи увійшли особи віком від 30 до 60 років, серед яких переважали жінки. Усі респонденти мали вищу освіту в галузях соціальної роботи, психології, педагогіки або медицини, а також щонайменше однорічний досвід безпосередньої роботи з особами, що зазнали вимушеного переміщення.

Опитування проводилося очно, на базі організації, з урахуванням умов, що гарантували добровільну участь, збереження конфіденційності отриманої інформації та психологічну комфортність для кожного з учасників. Перед початком процедури учасникам було надано вичерпну інформацію щодо мети, завдань і особливостей дослідження, а також прав, які вони мають як респонденти, зокрема, права відмовитися від участі на будь-якому етапі без пояснення причин.

Усі учасники надали письмову інформовану згоду. Проведення дослідження відповідало етичним стандартам професійної психології, з дотриманням принципів анонімності, добровільності, безпеки й поваги до особистої гідності кожного учасника.

Результати та обговорення./Results and discussion. Отримані за методикою «Стійкість до стресу» (С. Максименко, Л. Карамушка, Т. Зайчикова) результати представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

**Показники стійкості до стресу учасників соціальних проєктів роботи з
ВПО (N = 37)**

Шкала	M±SD
Стійкість до стресу	33,5±3,7

Середній бал за шкалою стресостійкості в досліджуваній вибірці становив $33,5 \pm 3,7$ балів, що відповідає середньому рівню згідно з нормативами, запропонованими авторами методики. Цей результат свідчить про відносно стабільний, хоча й не оптимальний психоемоційний стан учасників, що може вказувати на наявність базових адаптаційних ресурсів, водночас залишаючись вразливим до хронічного стресу в умовах тривалого професійного та життєвого навантаження.

Такий рівень стресостійкості характерний для фахівців, які функціонують у сфері допомоги постраждалим від війни, зокрема особам із досвідом внутрішнього переміщення, і які регулярно контактують із травматичними наративами суб'єктів професійної діяльності. У подібному контексті можливе поступове виснаження психологічних ресурсів, що узгоджується з описаними у сучасній науковій літературі явищами вторинної травматизації та синдрому співпереживання [3; 7].

Отримані показники також відображають тенденції, зафіксовані в інших дослідженнях. Так, у роботах Л. Карамушки та Т. Карамушки зазначається, що спеціалісти, залучені до надання допомоги ВПО, часто виявляють нестабільність емоційного стану, потребу в посиленій роботі з формування психологічної захищеності та розвитку внутрішніх ресурсів [4]. Аналогічні висновки представлені у дослідженнях О. Когут, яка трактує стресостійкість як динамічне утворення, що формується на перетині індивідуальних особливостей і соціального контексту. Авторка підкреслює необхідність системної підтримки фахівців, які перебувають у ситуаціях хронічного стресу, зокрема в умовах збройного конфлікту [5; 6].

Крім того, у працях В. Бондаренка [2] та Н. Афанасьєвої [1] акцентується,

що як внутрішньо переміщені особи, так і фахівці, які з ними працюють, часто зазнають впливу прихованого, накопичуваного стресу, що суттєво послаблює психоемоційну стабільність. Дослідники вказують на тісний зв'язок між стресостійкістю, рівнем життєвого задоволення, впевненістю у власних силах та якістю соціальної підтримки.

Висновки./Conclusions. Узагальнюючи, можна зазначити, що виявлений середній рівень стресостійкості корелює з актуальними науковими уявленнями про психологічний стан фахівців соціальної сфери в умовах воєнного часу. Ці дані дозволяють припустити наявність потенціалу до адаптації, водночас вказуючи на необхідність подальших психокорекційних втручань, спрямованих на зменшення вразливості до професійного виснаження. Подальший аналіз стратегій подолання стресу дозволить поглибити розуміння механізмів підтримки внутрішньої рівноваги в цієї категорії фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Афанасьєва Н. Є. Взаємозв'язок адаптаційних здібностей та задоволеності життям у внутрішньо переміщених осіб. *Габітус*. 2023. Вип. 50. С. 69–74.
2. Бондаренко В. І. Психосоціальна адаптація внутрішньо переміщених осіб в Україні. Київ: Психологічна думка, 2020. 240 с.
3. Данилюк І., Богучарова О. Вплив травмувального досвіду загрози життя на особистісний розвиток українців. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Психологія*. 2023. № 2(18). С. 47–55.
4. Карамушка Л., Карамушка Т. Емпіричне дослідження особливостей психічного здоров'я вимушених «внутрішніх» переселенців в умовах війни. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2022. Вип. 2(26). С. 48–59.
5. Когут О. О. Інтерпретація категорії «стресостійкість» в психології. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2021. Т. 7, № 1. С. 79–89.
6. Когут О. О. Концепція інтегративного розвитку стресостійкості

особистості в системному дискурсі. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2020. Том 6, №2. С.113–123.

7. Кузікова С. Б., Зливков В. Л., Лукомська С. О. Інтеграція сучасних психологічних підходів до роботи з травмами війни. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2022. Т. 1, №1(57) С. 87–97.

8. Методики дослідження психічного здоров'я та благополуччя персоналу організацій: психологічний практикум. 2-ге вид. Укл.: Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер, К. В. Терещенко, В. І. Лагодзінська, В. М. Івкін, Н. Г Клименко; за ред. Л. М. Карамушки. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2025. 70 с.